

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ

„Черноризец храбър“

Катедра „Сигурност и безопасност“

инж. Ала Ел Шемери

**Тероризмът в пост-Садамов Ирак -
състояние и перспективи**

АВТОРЕФЕРАТ

**на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен „доктор“ по специалност „Организация и управление в
сферата на националната сигурност и обществения ред“**

научен ръководител: проф. д. ик. н. Владимир Чуков

гр.Варна, 2015г.

Авторът на дисертационния труд е докторант в катедра „Сигурност и безопасност” във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. Изготвеното изследване е обсъдено от катедра „Сигурност и безопасност” на ВСУ „Черноризец Храбър“ и насочено за защита пред научно жури в състав:

Членове:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Резерви:

- 1.
- 2.

Дисертационният труд с обем от ... стр. се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък на използваните източници, декларация за оригиналност, справка за научни приноси. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи. Използваната литература включва ... източника на български, английски, арабски и руски език, сред които монографии, студии, статии, интернет сайтове и др. Във връзка с темата на дисертационния труд са направени ... публикации.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на открито заседание на Научното жури на от ч. в зала на ВСУ.

Материалите по защитата са на разположение на интересующите се в на ВСУ.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на изследването

Настоящият дисертационен труд на тема: “Тероризмът в пост-Саддамов Ирак - състояние и перспективи” разглежда един от кардиналните проблеми от съвременната иракска национална, блискоизточна регионална и световна конфликтология. Изясняването на същността на терористичните структури в съвременен Ирак, целите и методите им на действие, начините на финансиране и подкрепа (вътрешна и външна) са от особена важност за противодействието на тероризма в страната. Съвременният иракски тероризъм все по-отчетливо се обособява като цялостна динамична система, със свой специфичен облик, правила и методи на действие, канали за взаимодействие и динамичност – постоянно преливане на структурите една в друга, успешно интегриране в регионалната и глобалната терористична мрежа, опити за отстояване на позициите на социална и религиозна алтернатива на официалните власти. След свалянето на режима на Саддам Хюсеин и окупацията на страната от американските войски се създават условия за фрагментизирането на властта по регионален и етнонационален признак. В условията на слаба централна власт, раздирана от конфликти и апетити за доминация в управлението на страната между отделните национални и племенни общности, многобройните терористични структури получиха благоприятна среда за почти безконтролно разрастване на дейността си. Аналогичните процеси в съседна Сирия, където от няколко години се води свирепа гражданска война, допълнително изостриха терористичната ситуация в Ирак. Бързото и широкомащабно разрастване на регионалния тероризъм доведе до появата на Ислямска държава в Ирак и Леванта (ИДИЛ, днес Ислямска държава - ИД) – структура, която по своята идеология и брутални методи на действие няма аналог в историята на тероризма. Всичко това прави особено актуално изследването на същността на тероризма в епохата на пост-Саддамов Ирак, тъй като именно там трябва да се търсят корените на днешното уродливо лице на ИД.

Актуалността на изследвания феномен обуславя също така *избора на темата* на дисертационното изследване. Тя отразява новаторския елемент на дисертацията. Досега в съвременната иракска и българска научна литература не е правено конкретно изследване върху генезиса, същността, структурата и компонентите, дейността и конкретните прояви на терористичните организации и групи в пост-Саддамов Ирак. В

световната литература, известна на автора, също липсват изследвания, които в дълбочина и ширина да обхващат целия спектър на терористичната картина в съвременен Ирак. Налице са трудове, които анализират отделни организации („Хамас“, „Мюсюлмански братя“ и др.) и частично изясняват същността и дейността на техните клетки на иракска територия. Също така разглеждат антитерористичната дейност на иракските правителства и коалиционните сили през отделни периоди. Това се отнася главно за западната научна литература. Редица малки и незначителни на пръв поглед местни терористични групи остават извън ползрението на изследователите. Те обаче са важна част от цялостния облик и тенденциите на развитие на иракската терористична палитра. Тяхното познаване в детайли позволява да се уловят посоките на трансформация и да се прогнозира качествените промени в развитието на националния, близоизточния и световния тероризъм. Пресен пример, онагледяващ важността на познаването на всяка отделна брънка в терористичната верига е появата на ИД. „Проспаното“ зараждане на този феномен се дължи именно на непознаването на малките, локални религиозно-екстремистки структури, които обаче крият потенциал. Такива организации са „Армията на Накш Бенди“, „Джейш ал Ислам“ (Ислямска армия), „Ансар ас Суна“, които имат пряко участие във формирането на ИДИЛ. (Тези терористични субекти са разгледани в III глава на дисертацията).

2. Обект и предмет на изследването

Обектът на изследване в дисертацията е развитието на иракския тероризъм в периода след свалянето от власт на Саддам Хюсеин (2003 г.). Този национално оцветен тероризъм е една от най-сериозните заплахи за световния мир и сигурност. Той създаде т.нар. муджахидини-„иракчани“, които по модела на своите съидейници муджахидини-„афганци“ от 80-те и 90-те години на XX век запазват кадрово глобалния джихад. Неслучайно през първата декада на XXI век (ерата Буш) САЩ налагат „войната срещу тероризма“ като водеща парадигма в своята концепция за национална сигурност.

Предмет на изследване в дисертацията е **тероризмът**, чиито корени се крият в зората на човешката история и който продължава до съвременната епоха на високо технологична цивилизация. Тероризмът е явление с комплексен характер, съдържащ елементи както на вътрешната и международната политика, така и на вътрешното и международното право. Тъй като тероризмът се превърна в глобален проблем и

заплаха, борбата срещу него придоби актуалност, изискваща задълбочено изучаване на неговата същност и проявления, както и обединяване на усилията на всички държави и международни организации за неговото унищожаване. Важно условие за ефективността на борбата с тероризма е детайлното познаване на възникването, развитието и най-вече анализирането на основните причини за успехите на терористичните действия.

В научната литература няма единно определение за тероризъм. Приема се, че това е обществено опасно явление, което се изразява в използването на сила или заплашването с крайно насилие за постигане на конкретни политически цели. Характерно за съвременните терористични актове е това, че съчетават политическите с чисто криминални цели. Тероризмът обаче е строго специфично, конкретно явление, чиито черти го отличават от организираната престъпност. При извършването на терористичните акции се използват много от типичните за криминалните деяния механизми, но съществената разлика трябва да се търси в стратегическата цел, която преследват терористите, а именно осъществяването на политически задачи чрез подкопаване на вътрешния ред, на сигурността и законността.

Терорът и насилието могат да бъдат квалифицирани като индивидуални, групови и държавни актове. В зависимост от критериите на класификация по водещ генетичен признак тероризмът бива няколко типа, а именно политически, религиозен, идеологически, националистически, интелектуален и икономически и т. н. От гледна точка на държавата, тероризмът е вътрешнополитически и международен.

Шаблон за изследване на тероризма не може да съществува. Всеки конкретен терористичен феномен представлява конгломерат от разнотипни характеристики, които следва да се анализират комплексно и задължително интердисциплинарно. Само по този начин могат да бъдат открити както общите за феномена белези, така и конкретните проявления за дадената страна или регион.

Двойният стандарт в позицията на някои държави и неубедителната роля на редица международни институции при решаването на сериозни глобални и регионални конфликти допринасят за повишаването на чувството за несправедливост и за липса на международно правосъдие. Всичко това генерира напрежение и респективно ескалация на конфликтността в национален, регионален и световен план.

Подобен казуален модел различаваме и при конфликта в Близкия изток. Неизпълнението на резолюциите на ООН от 1948 г. до ден днешен по отношение на палестинския проблем поддържа състоянието на неудовлетвореност сред арабските народи. Трябва ясно да се подчертае, че погаването на съответните решения на ООН и

други нормативи на международното право десетилетия наред се превръщат в мощен генератор за появата на радикални ислямски течения. Класически в това отношение е случаят с появата на палестинското движение „Хамас“. Терористичните самоубийствени атентати стават „запазена марка“ от арсенала на движението за реализиране на набелязаните политически цели. Политическата безпътица е една от основните причини за маргинализирането на широки слоеве от населението на взривоопасния регион. Живеейки на прага на бедността и мислейки за своето оцеляване, много хора не успяват да изпълнят заветите на предишните поколения за спазването на традиционните религиозни ценности и норми на социално поведение. Моралната деградация ерозира обществения морал, който бива изместен от агресивно поведение, насилие, ненавист, недоверие и безсмислени кръвопролития. В условията на съвременната глобализация и новия световен икономически и политически ред човечеството се сблъсква и ще продължава да се сблъсква с разпространението на тероризма. Този феномен се превръща в основен лост на ерозия на социалния мир в мултиетничните и мултиконфесионалните общества. Свидетели сме на събития, които доказват неговата невероятна устойчивост.

В началото на XXI век тероризмът приема многопластов профил в резултат на множество фактори, а именно липсата на социална справедливост, демографски дисбаланс на планетата, липсата на диалог между религиите и цивилизациите, чужди военни окупации и редица други. Особено силно влияние оказва факторът безработица, която в световен мащаб достига до 35% от работоспособното население. Този показател е още по-висок за обществата на Близкия изток, където доминират авторитарните режими и тлеят съпътстващите ги конфликти.

Хронологичните рамки на настоящата разработка обхваща периода след отстраняването на диктатора Саддам Хюсеин от власт през 2003 г. до появата на ИДИЛ през 2010 г. Този период подготвя появата на една квазидържавна структура с огромен резонанс в страната, блискоизточния регион и целия свят. През тази своеобразна подготвителна фаза се материализират количествените натрупвания, реализиращи се в последвалите активни социално-политически, икономически, етнически и конфесионални преобразувания.

3. Цели и задачи

Основната изследователска цел в настоящото дисертационно изследване е да се очертае генезисът на тероризма в неговите многообразни форми като на преден план са изведени регионалните и национални иракски белези през периода на пост-Саддамов Ирак във възможно най-широк и задълбочен обхват. В дисертационния труд авторът се стреми да отговори на важни въпроси, засягащи съвременната социално-политическа реалност в Ирак: защо се стигна до безпрецедентния ръст на тероризма след падането на диктаторския режим и окупацията на Ирак от западните сили; какво влияние оказаха традициите на блискоизточния арабски тероризъм; по какъв начин тероризмът повлия върху политическия живот и демократичното развитие на страната; успяха ли терористичните атаки да променят духа на арабското общество, в това число и да засилят политическите тенденции в религиозния мироглед. Отправната точка в изследването е хипотезата, че съвременният иракски тероризъм след 2003 г. е комплексен феномен, в който се преплитат политически, религиозни и криминални цели. Той има широк социален ефект. Неговият специфичен профил се формира и развива под влияние на индогенни и екзогенни фактори, като първите имат решаващо значение, а вторите влияят главно като формационен модел за подражание и като канали за логистична подкрепа. Поради тези белези, борбата срещу тероризма и мерките за противодействие също трябва да имат комплексен характер и да обхващат всички сфери от политическия, икономическия, религиозния и културния спектър на иракското общество.

За реализирането на така поставената цел в проекта на дисертационния труд са предложени за решаване следните *научноизследователски задачи*:

- Да се очертае общото и специфичното между иракския терористичен модел и познатите аналози от историята и съвременността;
- Да се разграничи специфичният иракски тероризъм от познатите феномени в останалите блискоизточни държави;
- Да се анализират вътрешнополитическите, идеологическите, социалните и икономическите предпоставки за избухването на насилието;
- Да се анализират задълбочено външнополитическите фактори, допринесли за ръста на терористичната заплаха в страната, в това число ролята на САЩ, на Иран и на съседните държави. От важно значение е да се изясни влиянието на палестинската кауза, която е водеща за всички обществено-политически процеси в Близкия изток;

- Да се очертае детайлна и достоверна картина на терористичните субекти, техните идеологически и политически цели, на стратегията и тактиката им на действие. Особено важно е да се профилират водещите иракски терористични субекти. При тях се наблюдава многообразие и динамика, което в известна степен подложи на изпитание аналитичния процес за подготовка на дисертацията;

- Да се проследи и анализира задълбочено специфичният за региона религиозно-политически тероризъм. Поради редица исторически и цивилизационни обстоятелства, той се е наложил като първостепенна форма на заплахата за мира и стабилността в Ирак;

- Да се очертаят тенденциите в развитието на иракския тероризъм и перспективите за неговото регионално инфилтриране.

4. Изследователски тези

Основните **изследователски тези** на разработката са взаимнообвързани:

1. Необходимо е гъвкаво тълкуване на явлението „тероризъм“. Общовалидно и общоприето определение за същността на понятието „тероризъм“ не съществува. В синтезиран вид тероризмът може да се определи като незаконна употреба на сила или упражняване на насилие срещу хора, сплашване на държавни структури и обществото, най-често с цел постигане на политическо, религиозно и етническо прочистване или реализацията на конкретни идеологически цели. Той е криминална, насилствена дейност, мотивирана от политически, социални, икономически или религиозно-сектантски подбуди с цел промяна на политическата система на една държава и налагането на алтернативна социална, икономическа, политическа и културна ценностна система. Религиозният тероризъм е действие, практикувано от общност или отделни лица, чиято мотивация обикновено се корени в догмите на вярата.

2. Влияние върху формирането на тероризма в Ирак оказват редица регионални конфликтни фактори, като: палестино-израелският конфликт, кюрдският въпрос, войните с Иран (1980-1988) и в Персийския залив срещу Кувейт (1990-1991), инвазията на САЩ (2003), довела до свалянето на диктатора Саддам Хюсеин. САЩ се оттеглят от Ирак в края на 2009г. без да постигнат успехи в борбата срещу тероризма и да установят траен мир в Близкия изток, каквато беше първоначалната цел на операцията. Днешен Ирак е по-слаб от всякога, зависим от съседните държави, понеже е нестабилен политически. Мотивите на Вашингтон за окупацията на Ирак е най-правилно да се

търсят през призмата на собствените икономически и политически интереси, но също така и в контекста на сигурността на Израел.

3. Повече от 10 години след падането на режима на Саддам Хюсеин Ирак продължава да не може да формулира своя ефективна оперативна антитерористична формула. Това се дължи на слабата иракска държавност, силното ѝ етноконфесионализиране и видимата зависимост от съседни регионални политически играчи. Територията на Ирак е превърната в оперативно поле на внушителен брой терористични групировки – религиозни и светски по характер. Ислямистките армии, милиции и въоръжени групировки се отличават с динамика в структурно, организационно и идеологическо отношение. Постоянни обаче са политическите цели на терористите: антиамериканизъм и война с институциите на официалната власт. Успешният модел на противодействие на тероризма в Ирак изисква прилагането на комплексен подход, в основата на който трябва да залегнат мерки за политическо, икономическо и етноконфесионално стабилизиране на държавата.

Структура на изследването

Изложението на дисертационният труд е подчинено на изградена **структура** от три глави, всяка от които съдържа по няколко вътрешни параграфа и раздела. Първата глава има въвеждаща роля. Нейната функция е концептуално да заложи основните понятия, касаещи терористичната тематика така, както те са разгледани в научната литература. Втора глава анализира ключовите за Близкия изток събития и конфликти, белязани от терористичните методи за постигане на политически цели, които имат пряко влияние върху формирането на терористичната тенденция в Ирак. Трета глава на дисертационният труд представлява сърцевината на разработката. Тя анализира задълбочено същността, съставните елементи и дейността на иракските терористични структури след 2003 г.

В заключителната част са синтезирани основните изводи, които могат да се извлекат в процеса на анализа на материята, като по този начин за пореден път са очертани приносите в разработката и новаторският подход в изследването на дисертационния проблем.

Научният апарат на изследването е съобразен с общоприетите в специализираната литература стандарти. В индексите коректно са отразени използваните автори и литература, както и приведените цитати. Пояснени са всички буквени съкращения. Приложен е списък на използваните източници.

1. Методология на изследването

Методологията на изследването е съобразена със спецификата на тематиката. Основната роля е отредена на теоретико-аналитичния подход, умело съчетан с историко-хронологичния. Тази комбинация дава възможност анализът да придобие статут на сравнителен, тъй като позволява съпоставяне на подбраните събития в различни времеви и пространствени рамки. Подобен подход се налага с оглед изключителната политическа динамика на разнопосочни процеси в национален, регионален и международен план. Така дисертацията може да бъде определена и като образец на класическа компаративистика, тъй като анализът протича в няколко сравнително-аналитични плоскости.

2. Ограничения на изследването

Дисертационната теза понася определени *ограничения от хронологично и тематично естество*. Разгледани са събитията и процесите в Ирак до появата на ИДИЛ през 2010 г. След това настъпват сериозни качествени промени в терористичната обстановка, които вероятно ще станат обект на бъдеща отделна разработка. Друг тип ограничения произтичат от обстоятелството, че много трудно може да се реализира емпирично – теренно изследване сред контингента на терористичните структури, поради нелегалния характер на изследваните обекти. Това предопределя формулирането на хипотези на базата на съответната контекстуална интерпретация на източниците.

3. Информационна подплатеност

В настоящото дисертационно изследване са използвани и анализирани *документи и научни трудове* (монографии, сборници, студии и статии) от иракски, арабски, западноевропейски, български и руски автори, които авторът е ползва в оригинал. Те са от важно значение за изясняването на теоретичната канава на дисертацията и за осъществяването на сравнителната връзка между световния терористичен модел и

иракския национален тероризъм. Публикуваните през последните десетилетия монографии и аналитични материали от български специалисти са ползвани за поставянето на теоретичния фундамент на дисертацията. Широко използвани са публикации от съвременната иракска преса, които поради спецификата на изследвания феномен се явяват важни извори за информация. Друг съществен информационен канал, който няма как да бъде надлежно описан, са личните впечатления и неформалните разговори с преките участници в процесите и събитията. В този смисъл дисертацията отразява наблюденията, контактите и дългогодишния опит на автора като част от иракския политически живот.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

УВОД /34-39/

ГЛАВА I. Теоретичен фундамент на понятието тероризъм - 40

1.1. Исторически щрихи – Европа, Америка, палестино-израелският конфликт –40

2. 1. Същност и видове тероризъм – 53

2.1.1. Същност и определения за тероризъм - 53

2.1.2. Дефиниции за тероризъм според международните организации - 57

2.1.3. Иракски измерения на тероризма -65

2.2. Видове тероризъм (Типология на тероризма) - 66

2.2.1. Религиозен тероризъм - 76

2.2.2. Ислямският религиозен фанатизъм - 81

2.2.3. Тероризъм и партизанска война -91

2.2.4. Тероризъм и националноосвободителни движения -93

2.2.5. Държавен тероризъм - 97

2.2.6. Вътрешно-държавен тероризъм - 106

2.3. Тероризъм и морал -109

2.3.1. Тероризмът като стратегия на страха и психологическия натиск - 112

3.1. Тероризъм и медии - 121

4.1. Изводи - 123

ГЛАВА II. Събитийни фактори за разпространението на тероризма в Ирак /126-199/

1.1. Неразрешимият палестино-израелски конфликт - 127

2.1. Ирано-иракската война (1980 – 1988 г.) - 130

3.1. Кюрдският проблем - 135

3.2. Кюрдското националноосвободително движение - 137

3.3. Създаване на буферна зона в Кюрдистан през 1990 г. - 139

4.1. Нахлуването и анексията на Кувейт – 1990-1991 г. - 140

5.1. Свалянето на бившия диктатор Саддам Хюсеин през 2003 г. - 150

5.2. Политически реалности в пост-Саддамов Ирак -165

5.3. Международната общност и позицията на България - 176

5.4. Войната в Ирак и новият международноправов ред - 188

5.5. Провалът на САЩ – източник на тероризъм в Ирак - 190

6.1. Изводи - 197-199

ГЛАВА III. Специфика на тероризма в Ирак след 2003 г. - /200-276/

1.1. Идеологически генезис и плурализъм. Неоортодоксалният ислямски салафизъм -

1.2. Суфизъм - 203

1.3. /Салафизъм - алкайдизъм - 204

1.4. Уахабизъм - 206

1.5. Значение на термина “джихадистка идеология” - 208

1.6. Еволюцията на джихадисткото доктринерство - 209

2.1. Тероризмът – modus operandi. Специфика на рекрутирането на бойци-терористи -213

2.2. Профилът на терориста - самоубиец (същност, личностна характеристика и мотивация) - 216

2.3. Социално-икономически предпоставки за ислямистката радикализация - 220

3.1. Специфични национални белези на тероризма в Ирак - 223

3.2. Цели на въоръжените групировки в Ирак - 226

3.3. Класификация, ориентация и политическа принадлежност на въоръжените групировки в Ирак - 228

3.4. Основни терористични субекти в ислямския свят - 230

3.5. Ислямистките армии, милиции и въоръжени групировки, действащи на територията на Ирак - 232

4.1. Противдействие на религиозния тероризъм и на ислямския радикализъм - 261

5.1. Изводи - 269

Приложения - 272

Заклучение - /277-289/

Използвана литература - /290-302/

I. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ГЛАВА I. Теоретичен фундамент на понятието тероризъм

Първа глава има въвеждаща роля. Нейната функция е концептуално да заложи основните понятия, касаещи терористичната тематика така, както те са разгледани в научната литература. В тази глава на първо място е направен селективен исторически

преглед на развитието на терористичната дейност в световната история. Един от основните акценти е опитът за формулиране на изчерпателно определение на феномена тероризъм - сложно понятие, за което все още не съществува общовалидна дефиниция. Разгледани са същността и типологията на тероризма. Специално внимание е отделено на религиозния тероризъм, тъй като той е важна част от терористичната практика в региона на Близкия изток, по-конкретно в Ирак. Не по-малко актуална е дихотомията държава-тероризъм. Тук изследователският интерес е насочен към световните примери за упражняване на вътрешен и външен държавен тероризъм, с каквито изобилства световната история от последните десетилетия на XX и началото на XXI век. Изследването на психологическия бекграунд на тероризма и по-конкретно на взаимовръзката на този феномен с морала като общочовешка философска категория също са намерили място в теоретичния преглед на първа глава. Познаването на психологията на тероризма има важно значение за организиране на неговото противодействие, тъй като масовият страх и паниката са сред основните цели на терористичните атаки, а психологическото въздействие и мотивацията са предпочитани инструменти при подготовката на бойците-терористи.

Основни изводи от първа глава:

1. Общовалидно и общоприето определение за същността на понятието тероризъм не съществува. От десетилетия насам мнозина автори и експерти от влиятелни международни организации се опитват да формулират общоприемлива дефиниция на тероризма, но поради явните и скритите му компоненти, практически досега тези опити са безуспешни. Използваните понятия не са прецизирани в теоретичната литература и нерядко имат противоречив смисъл. За много от тях няма общоприети определения и еднакво тълкуване. Така често „тероризъм”, „терор”, „терористична дейност” и „терористичен акт” взаимно се отъждествяват, поради което се налагат допълнителни обяснения, които в много случаи замъгляват теоретичния порядък.
2. В синтезиран вид тероризмът може да се определи като незаконна употреба на сила или упражняване на насилие срещу хора, сплашване на държавни структури и обществото, най-често с цел постигане на политическо, религиозно и етническо прочистване или реализацията на конкретни идеологически цели. Той е криминална, насилствена дейност, мотивирана от политически, социални, икономически или религиозно-сектантски подбуди с цел промяна на

политическата система на една държава и налагането на алтернативна социална, икономическа, политическа и културна ценностна система.

3. Тероризмът като феномен включва три основни елемента: политическа идеология, система от свързани с нея организации и съответстваща политическа практика или терористична дейност. Едно събитие се счита за терористичен акт, ако съдържа в себе си следните няколко елемента: Да има ясно изразен политически мотив и цел; Да бъде насочен срещу невинни хора и цивилни граждански обекти; Да се извършва в колективна среда, която приема акта със страх и ужас.
4. За изясняването на материалната и моралната същност на тероризма е необходимо да се знае произходът на определящите го фактори, които по правило са изключително сложени. Причината за това е, че тероризмът има дълбоки исторически корени и през различните епохи търпи еволюция, особено когато се сблъскват антагонистични политически, икономически, културни и идеологически интереси.
5. Съвременния тероризъм се превърна в един от най-важните проблеми в международните отношения на XXI век. Ескалирането на войната срещу тероризма допълнително мотивира появата на различни гледни точки и различни по характер концепции за същността на явлениято. Често в тях намират отражение стратегическите визии на доминиращите сили на международната арена.
6. Религиозният тероризъм е действие, практикувано от общност или отделни лица, чиято мотивация обикновено се корени в догмите на вярата. За да се оправдаят насилствените методи за постигане на набелязаната цел, на преден план се изтъкват заповедите получени „свише“, които налагат саможертва за постигането на най-висшата, божествено предопределената кауза или цел. Особено актуален е въпросът откъде идва привлекателността на религията за тероризма. Отговорът е логичен: като най-масовата идеология при определени исторически условия тя е най-пряко в досег и влияе най-силно върху общественото съзнание на широките слоеве. Съхраняването на религиозната чистота в очите на населението означава защита на символа, на единството на социума. Религията се явява един от основните идентификационни признаци на нацията като социална общност.

7. Ислямският радикализъм е вид религиозен тероризъм, който се превърна в световен феномен през 80-те години на XX век. Множество терористични организации и групи, използващи религиозния фанатизъм като своя идейна основа, са от ислямските страни. Поради тази причина в западната политологична литература нерядко се слага знак на тъждественост между исляма и тероризма. Търсят се дори основания в Корана и Сунната, които пряко подтикват към политизиране на религията и използването ѝ като знаме за борба срещу немюсюлманския свят. По този начин ислямът се превръща в удобно прикритие за терористичната дейност. Механизмите за използването на религията за нелегитимни дейности или цели чрез прилагането на незаконни методи на политическата борба фактически винаги е свързана, в по-голяма или по-малка степен, с манипулирането на религиозните догми и религиозното съзнание на вярващите.
8. Необходимо е гъвкаво тълкуване на явлението „тероризъм” от влиятелни международни и регионални организации, които имат пряко отношение към борбата срещу тероризма. Достигането до консенсус по съдържателната страна на тероризма е гаранция за изработването на адекватен инструментариум от стратегически и тактически мерки за справяне с този тревожно нарастващ феномен.

ГЛАВА II. Събитийни фактори за разпространението на тероризма в Ирак

са разгледани ключовите за Близкия изток събития и конфликти, белязани от терористичните методи за постигане на политически цели. Близкоизточната криза, започнала след Втората световна война и продължаваща до края на първата декада на XXI век е доказателство за тезата, че съвременният тероризъм се е превърнал в основен фактор на международните отношения, от които страдат самите арабски и ислямски държави. Елементите на тази криза, фокусираща арабското и световното внимание са палестино-израелският конфликт, окупацията на Палестина, кюрдският проблем, ливанската гражданска война, иранско-иракската война, окупацията на Кувейт от Ирак, свалянето на диктатора Саддам Хюсеин чрез англо-американската военна намеса и

окупацията на Ирак. Именно тези основополагащи събития за блискоизточния регион и в частност за Ирак са обект на задълбочен анализ във втора глава. Невъзможността да се намери справедливо държавнополитическо решение за палестинците и кюрдите като им се предостави независимост обрича националните движения на принудителен съюз с тероризма. Идеологията на насилието се инфилтрира дълбоко в регионалната социалнополитическа традиция, заразявайки дори най-съкровени и традиционно устойчиви фундаменти на мюсюлманските общества, каквато е ислямската религия. Локалните военни конфликти и липсата на контрол на централната власт над определени територии благоприятстват създаването на терористични мрежи, които се разпространяват широко из целия Близък изток. Свалянето на бившия диктатор Саддам Хюсеин през 2003 г. отпушва таените с десетилетия етнически, конфесионални и политически противоречия. На практика страната навлиза в състоянието на гражданска война, а терористичните атентати се настаняват трайно в иракския социален живот като начин за постигане на целите на отделните групировки. Взривяването на коли-бомби и самовзривяването на терористи-камикадзета стават ежедневие. Американската окупация довежда до масова безработица и крайна бедност. Кризата в Ирак се превръща във вътрешен конфликт с граждански характер, но реализиращ се на политическа, икономическа, етническа, религиозна и националистическа основа.

Във втора глава е отделено специално внимание на становището на международната общност относно политическото положение и конфликтогенната ситуация в Ирак. Международната общност през последните години почти няма ефикасни решения и действия, които могат да доведат до пълното ликвидиране на огнищата на напрежение и конфликти. Световното обществено мнение е разделено на „за” и „против” иракската война, като през цялото време на тази продължаваща драма само малка част от световните печатни и електронни медии служат на истината и отразяват обективно процесите в страната.

В изложението е поставен акцент също върху становището на българските институции и участието на българския военен контингент в омиротворяването на Ирак. По идентичен начин българските политици подхождат към събитията в пост-Саддамов Ирак от позициите на своите външнополитически предпочитания. Ангажирането на България в Ирак става възможно поради западните атлантически приоритети на управляващия тогава кабинет на Симеон Сакскобургготски.

В края на главата е разгледан въпросът доколко е оправдана американската инвазия в Ирак и дали беше грешка свалянето на диктатора Саддам Хюсеин. Отговор на този важен въпрос дава швейцарският експерт Виктор-Ив Гебали, професор в Женевския университет: „Американците искаха да влязат в Ирак под претекста да установят демокрация. Доколкото ми е известно, досега иракският народ не ги бе молил за тази интервенция, тъй като знае много добре цената на тежкия данък, който трябва да се плати с човешка кръв. Да се говори за демокрация е красиво, но не е истина и звучи цинично”. Ситуацията в Ирак стана обект на регулация от новия международноправов ред, доминиран от западните евроатлантически ценности и геополитическа визия. Мисията на САЩ претърпя провал в Ирак. В най-общи линии действията на Вашингтон в тази арабска страна могат да се оценят като неуспешни. Вашингтон успя само да спечели битката за свалянето на режима на Саддам, но загуби войната морално.

Изводи от втора глава:

1. Американската инвазия в Ирак сложи „началото на края” на еднополюсния модел. Това дава предимство на силата пред дипломацията в международните отношения, пред грубата и безпардонна военна мощ. До този момент доминиращата световна суперсила много говори, но рядко слуша и решава без да постигне необходимия консенсус. Освен това въпросната парадигма не задължаваше САЩ да се самоограничават, поставяйки своите национални интереси над тези на останалия свят. Това положение нямаше как да продължи след затъването в иракското тресавище. Президентът-демократ Барак Обама направи своите изводи и реализира прелом във външната политика на Вашингтон.
2. Войната в Ирак повишава опасността от тероризъм в национален, регионален и световен мащаб. Тя е аморална и се основава върху многобройни измислени лъжи на американската администрация с цел да заблуди и манипулира световното обществено мнение. Тя е част от плана за изграждане на нова политическата карта на Близкия изток, чиято идея е да гарантира военното и стратегическото превъзходство на Израел в региона. Планът предвижда Близкият изток да бъде разделен на малки държави с множество вътрешни проблеми, включително религиозни, национални и погранични. Освен това всички тези политически общности трябваше да не бъдат

настроени враждебно към еврейската държава. Инвазията в Афганистан, Ирак, геополитическото нахлуване в Централна Азия, Туркменистан и Узбекистан са основополагащи действия на външнополитическия курс на САЩ за институционализиране на нов световен ред. Целта е налагането на тотална доминация на САЩ над света. Радикалните ислямисти са най-кошмарния сън на САЩ. Действителността показва, че практически тяхната съпротива не може да бъдат унищожена и разбита напълно. Днес, в средата на 2014 г. анализатори твърдят, че бойците на Ал Кайда – флагманът на световния радикален ислямски фундаментализъм обезглавена наброяват над 100 000 души. Те са разпръснати в множество страни по света, най-вече в Афганистан, Пакистан, Йемен, Сирия, Ирак, Ливан, Палестина, Индия, страните от арабския Магреб, Саудитска Арабия, Египет, Турция, Нигерия и практически цяла Африка.

3. В резултат на терористичните атаки от 11 септември 2001 г. САЩ имат известна подкрепа в световен план и симпатиите на световното обществено мнение. Именно това стана причина Вашингтон да свали режима на диктатора Саддам Хюсеин. Войната обаче не реализира своите задачи. Днес повече от очевидно е, че мисията съвсем не е изпълнена. Баасисткото управление вече не съществува, избират се правителствата на нов пост-Саддамов Ирак. Това обаче не пречи всеки ден в страната да се извършват терористични атентати. Ирак стана запазена марка, генератор на най-кървавите терористични деяния по света. Ежедневно загиват стотици хора от мирното население. Веднага след 2003 г. страната зае челното място по броя на загинали от тероризъм. Дори рисковата държава като Афганистан твърдо остана след нея.¹
4. САЩ се оттеглят от Ирак без да имат никакви успехи в борбата срещу тероризма. Не е постигнат и успех в установяването на траен мир в Близкия изток. Ирак е по-слаб от всякога, зависим от съседните държави, понеже е нестабилен политически. Преди парламентарните избори през 2014 г. се забелязват симптоми за повторение на политическата криза от 2003-2009 г. Белег за това е повтарящият се иредентизъм на сунитския град Фалуджа и

¹ Williams, C., Suicide Attacks Soaring in Iraq, LA Times, <http://old.post-gazette.com/pg/05153/514358.stm>, 2.06.2008.

съседния Рамади, но този път под егидата на ИДИЛ. САЩ се оттеглиха и след тях остана насилието и триумфът на радикалните религиозни фанатици.

5. Войната в Ирак носи много поуки, особено когато се извършва намеса в страна със специфичен бит, култура и ценностна система. Остава важният въпрос дали бившите окупационни сили имаха възможност да предотвратят появата на тероризма в Ирак и да предпазят държавата от вандализъм и престъпления. Сред редица местни анализатори надделява мнението, че те са могли да го направят, но не са го сторили. Всъщност големият въпрос е каква е целта на военната мисия и защо САЩ въобще започнаха тази война? Очевидно отговорът за причините за войната е най-правилно да се търси през призмата на собствените икономически и политически интереси, но също така и през призмата на сигурността на държавата Израел. Не стана ясно дали желанието за борба срещу тероризма е водещото в хода на тази военна авантюра.

ГЛАВА III. Специфика на тероризма в Ирак след 2003 г.

Третата глава на дисертационния труд представлява сърцевината на разработката. Тя разглежда конкретно проблематиката на специфичния иракски тероризъм след 2003 г. В началото на главата задълбочено са разгледани фундаментите на религиозния тероризъм, в основата на който стои салафизмът като нетрадиционна форма на изповядване на исляма. Обект на анализ са идеологическите и религиозните корени на различни течения в исляма, които мотивират появата на джихадистката идеология и практика. Следващата стъпка в анализа касае технологията на терористичната дейност. Разгледани са процесът на набиране на терористи, социалният и психологическият профил на бойците-самоубийци, социологическият анализ на социално-икономическите предпоставки, предизвикващи ислямската радикализация. В параграфа „Специфични национални белези на тероризма в Ирак“ акцентът е поставен върху тезата, че причините за терористичния ръст в страната не са толкова от религиозно естество, колкото от политически, икономически или етноконфесионален характер. Подчертано приносна роля, без аналог в съществуващата научна литература, има предложената класификация на ислямистките армии, милиции и въоръжени

групировки, действащи на територията на Ирак. Тук са проследени възникването и развитието не само на значими и известни терористични организации като „Мюсюлмански братя“, регионалните структури на Ал Кайда, „Ансар ал Ислам“ и други, но и сравнително по-малки и неизвестни структури, които обаче носят сериозен терористичен потенциал („Джунд ал Ислам“, Армията „Секта на Победоносеца“, „Бригади на Омар ал Фарук“, което е едно от най-големите и сериозно подготвени военни крила на ислямисткото движение в Ирак и др.). Изследван е фактът, че една значителна част от терористичните структури включват военни от бившата армия на Саддам Хюсеин, което им придава антиокупационен и политически опозиционен характер. На практика Ирак е един от ярките примери на това, че дори прикривани зад религиозна фразеология, радикалните организации и групи постепенно се отдалечават от истинския ислям и се насочват към чисто светски, прагматични и властови амбиции. Слабата власт и регионалната фрагментация допълнително създават комфортна среда за разпространението на терористичната дейност.

Днес Ирак е слаба държава, с разделена нация, страдаща от тероризъм, с полудемократична, нестабилна политическа система и с крехко управление. Изключително важно е да се отбележи, че справянето с тероризма не се отъждествява с демонизирането на определени индивиди, религии или култури. В настоящата работа се отстоява убеждението, че дълбоките причини за тероризма трябва да се търсят в сложните, взаимно свързани сектантско-конфесионални, социални, икономични и политически условия от вътрешнополитическо и международно естество, които пораждат усещането за несправедливост и безперспективност.

Противодействието на религиозния тероризъм и на ислямския радикализъм е една от най-неразрешимите задачи пред съвременните общества и е предизвикателство пред стратегическите визии на световните политически лидери. Можем да направим извода, че религиозно-политическият тероризъм няма да бъде унищожен. Той ще намира нови форми на проявление, взаимодействайки с авангардните тенденции на развитие на общественopolитическия живот. Тази теза не изключва полагането на усилия за ограничаване на въздействието на тероризма върху социалния напредък и демократизацията на политическата система в Ирак. Необходимостта от системен подход в борбата с тероризма е повече от задължително условие. Той трябва да включва адекватни мерки във всяка една област от социалния живот. Най-необходими са изработването на консенсусен управленски модел и съгласие между всички етнически и религиозна общности в страната. В международен план на тероризма

трябва да се отговори с многопластова и всеобхватна реакция. Необходимо е съгласувано използване на политически, икономически, дипломатически, съдебни, социални, а при нужда и военни средства. В близоизточен контекст е назрял моментът за създаването на международна структура на арабските държави с координиращи функции за борба срещу тероризма.

Изводи от трета глава:

1. Ислямският салафизъм, вплетен в терористичната идеология, формира цялостна, добре организирана система от възприети възгледи и идеи. Тя е способна да мотивира политически и да произведе програма за конкретни действия. Салафизмът е крайно течение сред сунитските традиционалисти, които в своето поведение и вяра строго се придържат към религиозната традиция въз основа на принципа, че там, където се отнася до вярата, няма място за разума.
2. Уахабизмът е ултраконсервативно течение в салафизма. Неговите последователи смятат за обидно названието „уахабити“ и предпочитат да се наричат *муаххидун*, тоест последователи на учението – *таухид*, изповядващи единението с Бога. Салафизмът и уахабизмът често се възприемат като синоними, особено в трудовете на европейските експерти. Въоръжената дейност на салафитите-джихадисти започна след окупацията на Афганистан от съветската армия през 1979 г. и до днес претърпя множество метаморфози.
3. Терминът „джихад“ много често получава погрешни интерпретации, тъй като умишлено се използва от екстремистките елементи за корисни внушения. Различните тълкувания на схващането за джихад (голям и малък) през 70-те години на XX век обосноваха появата на политическия ислямизъм, наричан също „радикален ислямизъм“. Естествено това доведе до появата на джихадисткото движение. Самоубийствените атентати се превърнаха във висша форма на служене на ислямистката кауза. Бойците-джихадисти не се колебаят да се самоубият за каузата на Аллах, опитвайки се чрез мъченичество да продължат онова, което възприемат като нова епопея по пътя към световния халифат.
4. Популизмът на ислямския радикализъм оказва мощно притегателно въздействие върху многобройните младежки общности в ислямските страни. По-голямата част от хората, попаднали във фундаменталистките организации и групи, търсят подкрепа за излизане от кризисни ситуации. Преплитането на социалното

недоволство и липсата на перспектива, съчетани с призивите на радикалните проповедници за по-справедлив и хармоничен свят, засилват популярността на ислямистите сред младежта. Бедността и ниското ниво на образование благоприятстват привличането на младежи от нискостатусните слоеве, правейки рекрутационният процес лесна за изпълнение задача.

5. Терористичните самоубийствени атентати в Ирак се явяват следствие от системните социално-политически проблеми. Тероризмът несъмнено е бич за иракското общество, но преодоляването на неговите акции и проявления трябва да става въз основа на конкретна, ясна стратегия и тактика, основаващи се върху правилен анализ и задълбочено изучаване на социалните процеси. Хаосът и неангажираността на властта допълнително усложнява обстановката, тъй като институциите в страната не се борят ефективно с причините за възникването и развитието на екстремизма.
6. Повече от 10 години след падането на режима на Саддам Хюсеин Ирак продължава да не може да формулира своя ефективна оперативна антитерористична формула. Това се дължи на слабата иракска държавност, силното ѝ етноконфесионализиране и видимата зависимост от съседни регионални политически играчи.
7. Територията на Ирак е превърната в оперативно поле на внушителен брой терористични групировки – религиозни и светски по характер. Ислямистките армии, милиции и въоръжени групировки се отличават с динамика в структурно, организационно и идеологическо отношение. Постоянни обаче са политическите цели на терористите: антиамериканизъм и война с институциите на официалната власт.
8. Религиозно-политическият тероризъм няма да бъде унищожен. Той ще намира нови форми на проявление, взаимодействайки с авангардните тенденции на развитие на общественополитическия живот. Факторите, които стимулират агресивността на радикално настроените мюсюлмани имат политически, социални и икономически измерения. Реализирането на религиозния диалог е най-доброто средство за противопоставяне на религиозния фанатизъм, който довежда до екстремизъм и кървави сблъсъци.

9. Успешният модел на противодействие на тероризма в Ирак изисква прилагането на комплексен подход, в основата на който трябва да залегнат мерки за политическо, икономическо и етноконфесионално стабилизиране на държавата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Заключението е синтез на всички обозначени маркери в процеса на анализа на материята, като по този начин за пореден път там са очертани приносите в разработката и новаторският подход в изследването на дисертационния проблем.

В заключението намират място оригинални авторски тези за бъдещето на политическата система в Ирак и мерките, които страната трябва да предприеме за успешната борба срещу тероризма.

Феноменът „тероризъм“ се превърна в най-обсъждания политически въпрос в световните медии. Тероризмът е обществено опасно явление със сложен политико-правен характер, съдържащ елементи както от вътрешната и международната политика, така и от вътрешното и международното право. Тероризмът е особено актуален в епохата на глобализация и сблъсък на разнопосочни икономически, финансови, политически, социални и конфесионални интереси както в конкретните национални общности, така и в международен аспект. Тероризмът е една от основните асиметрични рискови заплахи и става по-всеобхватен, многоаспектен и настъпателен. Той променя своите форми, придобива все по-опасни измерения, обхваща все повече страни и континенти, създава нови предизвикателства пред националната сигурност и политическата стабилност.

Модерните средства за комуникации и новите видове въоръжение рязко снижават значението на държавните граници, което обуславя глобалния характер на тероризма. При съвременните условия тероризмът придобива все по-мощни измерения. Съществуват неоспорими доказателства, че глобализацията и техническият прогрес допринасят за интернационализацията на тероризма, който е основна заплаха за човечеството през последните десетилетия. Тази тенденция е обусловена от разширяването на международните връзки и взаимодействието между терористите в различни посоки и различни части на света. В тази обстановка нараства неимоверно многообразието на терористичните действия.

Окупацията на Ирак не е война срещу тероризма, а война, предизвикваща тероризъм. В резултат на американската намеса тероризмът не намаля, а напротив – той се разрасна и достигна застрашителни размери. Ирак се превърна в постоянно бойно поле на различни терористични и бунтовнически групировки. Активизирането на религиозния тероризъм предизвика вълната от терористични атентати в световен мащаб.

Перспективите пред Ирак след инвазията са мрачни. В хаос живеят хиляди цивилни граждани, много загубиха живота си, съществува огромна емиграция и вътрешна миграция, милионна армия от бежанци се пресели в съседните на Ирак страни и в държавите от Европа. Тази война причини на иракския народ това, което съгласно международните конвенции се категоризира като престъпление срещу човечеството. Неспособността на САЩ да се справят с възникналата ситуация в Ирак показва, че американските стратегии или са планирали това, или не могат да преценят ситуацията правилно. Конфликтът в Ирак има характер на гражданска война, в която борбата се води на политическа, икономическа, етническа, религиозна и националистическа основа, с използването на методите и тактиките на тероризма. Конфликтът е вътрешен, но с международен елемент, който се допълва от участието на иракски нелегални въоръжени групировки, подкрепяни от съседните на Ирак държави и терористичните клетки на Ал Кайда.

Разминаването между очакванията и действителността предизвикаха разочарование сред населението. Ситуация в Ирак е нестабилна и това се дължи на няколко взаимодействащи си фактори, а именно:

На първо място, на погрешната преценка на американските военни и политически експерти, които са изготвили стратегическите и тактическите планове за ситуацията и интервенцията в Ирак;

На второ място, на вакуумът във властта в Ирак, създаден от американската временна администрация с разпускането на армията и полицията, което доведе до аспирациите на множество местни терористични групировки и до увеличаването на влиянието на Ал Кайда и Иран.

На трето място, след изтеглянето на американските войски международният тероризъм стъпи на здрава основа в Ирак. Постепенно нарасна интензивността на

атаките и терористичните действия срещу правителството, контролът над редица иракски градове беше поет от терористични групи.

Важно е да се подчертае, че борбата срещу тероризма ще бъде погрешна и катастрофална, ако се постави единствено на плоскостта на религиозната непримиримост. Някои експерти определиха последните действия на терористите в Близкия изток като война на исляма срещу християнството. Подобна постановка извежда противоречията на конфесионална и културологична основа. Цивилизационното противопоставяне е крайно погрешен подход. Очевидно обаче някой има интерес от раздухването на ислямофобията, за да създава паника и да нагнетява напрежение между различните религиозни общности по света. На тази почва лесно се появяват различни радикални и екстремистки групи, които рушат социалния мир, етноконфесионалния диалог и мирното съжителство между християни и мюсюлмани. Екстремистките идеи трябва да бъдат изолирани, а ислямът да не се употребява за разпространението на тероризма. Задачите в тази насока трябва да бъдат следните:

1. Да се отхвърли проповядването на религиозен екстремизъм в учебните програми за религиозно образование в ислямските общества. Непознаването на класическата ислямска догматика кара младите хора да се поддават на влиянието на фетви, издадени от радикални проповедници, които силно се различават от верните коранически текстове.

2. Създаване на специализиран орган, съставен от учени от всички ислямски деноминации, който да следи за чистотата на исляма и да гарантира, че религията е от Бога и е недопустимо изкривено тълкуване на религиозните текстове от Корана и Суната с цел заблуда и манипулация в името на политически каузи.

3. При изготвянето на общите тълкувания на стиховете от Корана, отнасящи се за научни и социални явления, да се взема предвид напредъкът в сферата на икономиката, културата и политическото състояние на народите.

4. Да се приемат национални образователни програми, насочени към изграждането на човешки и културни потребности, зачитане на човешките права, толерантност и приемане на културата на другия. В ислямските образователни програми и учебници да се акцентира върху духовните и моралните ценности на исляма.

5. Превенцията е част от стратегията за борба срещу екстремизма и предотвратяването на тероризма, която трябва да засили участието на гражданите в обществения живот.

Тероризмът е също вид война, която за да бъде преустановена, трябва световната общност да направи всичко възможно, за да смени модела на политическото си поведение. Тероризмът не е и не може да бъде път към национално освобождение и религиозно възвисяване. Тероризмът поражда винаги тероризъм.

При сегашните реалности тероризмът може да бъде овладян, срещу него трябва да се воюва постоянно и да се побеждава със силата на обединените усилия на цялата международна общност. В заключение можем да формулираме следите изводи за бъдещото развитие на съвременния тероризъм:

1. Тероризмът ще продължава да бъде асиметрична заплаха пред човечеството като на стратегическо, така и на тактическо равнище. Следва да очакваме все по-резки промени в количествен и качествен аспект. Тази тенденция се обуславя от стремежа на терористите да използват оръжия за масово поразяване и високи технологии за осъществяването на своите цели. Симптом за това е натрупания опит, придобит не без помощта на конкретни държави и техните разузнавателни служби.

2. Следва да се очаква трансформация в личността на терористите и в механизмите за рекрутиране и мотивиране за тяхната престъпна дейност и поведение. Този извод, според мен, намира проявление в професионализацията на тероризма. Има вероятност той да се превърне в професия за все повече хора, защото попадайки в терористична организация, слабите и бедните се чувстват по-сигурни сред групата единомишленици, тъй като обществото им е отнело справедливостта и възможностите за реализация.

3. Реакцията на обществото спрямо тероризма по всяка вероятност ще има пасивен характер и ще се свежда до постепенно адаптиране и приспособяване към постоянната терористична заплаха. За да бъде овладяна тази негативна тенденция е необходимо да се формира нетърпимост сред общественото мнение спрямо всички форми на насилие. Това е възможно единствено чрез промяна в начина на поведение и стереотипите на мислене. Основна роля в тази насока се отрежда на образователната система и средствата за масово осведомяване.

4. Отчитайки глобализацията и породените от нея интеграционни процеси в световен мащаб, очакванията са за задълбочаване на консолидацията между отделните терористични организации. Основата за подобна перспектива е единството на целите им срещу общия враг – демократичните ценности и модерния начин на живот. Това превръща тероризмът в още по-опасен за цялото демократично общество. Ефективността в борбата срещу тероризма е постижима само, ако се приложи системният подход на държавно и международно равнище.

5. Основни генератори на тероризма ще продължат да бъдат религиозният екстремизъм, етническите конфликти и социалната несправедливост.

6. Оперативното действие е най-важното условие в борбата с тероризма. Затова е необходимо формирането на профилирано и високоорганизирано звено, включващо професионално обучени специализирани кадри, познаващи в детайли същността, формите и съвременните тенденции в развитието на тероризма. Чрез придобиването на изпреварваща достоверна информация специализираните органи ще получават благоприятната възможност за ранно предизвестяване за готвените терористични заплахи.

Създаването на международен антитерористичен орган, който да координира усилията на всички държави, световни и регионални институции, най-вече на техните специални служби, е достоен отговор на глобалния тероризъм. На този етап е реалистично всяка държава да изгради информационно-координационен аналитичен център, който да се занимава с проблемите на тероризма във вътрешен и международен аспект.

IV. СПРАВКА ЗА ПРИНОСИТЕ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. За първи път в съвременната иракска и българска научна литература се изследват задълбочено генезисът, същността, структурата и компонентите, дейността и конкретните прояви на терористичните организации и групи в пост-Садамов Ирак.
2. Анализирани са отделните елементи на терористичната картина в страната, които пряко са насочени срещу съществуването на съвременната иракска

държавност. Очертани са ясно спецификите и потенциала на процеса, който ерозира институциите и нормативната уредба на пост- Саддамов Ирак.

3. Направен е детайлен анализ на понятието „радикален ислям“ в иракски национален, блискоизточен регионален и глобален аспект. Проследена е релацията между неговата теоретична парадигма и конкретните иракски проявления.
4. Анализирани и класифицирани са всички реално действащи терористични субекти на територията на Ирак. Предложената класификация на иракските терористични организации и групи няма аналог в съществуващата научна литература.
5. Ясно са очертани перспективите за развитие на политическите процеси в Ирак и логическият цикъл на тяхната динамика, което позволява да се прогнозира бъдещето на решаващите фактори в националния политически процес.
6. Формулиран е оригинален авторски модел, включващ набор от политики и конкретни мерки, които в краткосрочен и дългосрочен план могат да допринесат за стабилизирането на Ирак и за постигането на успехи в борбата с тероризма.

V. ПУБЛИКАЦИ, СВЪРЗАНИ С ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

1. <http://www.amranpress.net/news-2637.htm>
2. <http://razuznavane.com/?p=1677>.
3. Джим Марс <http://atakavarna.com/wp-content/uploads/2013/09/Jim-Marrs-Inside-Job.pdf>.
4. <http://www.mediapool.bg/voinata-v-irak-podhranva-terorizma-news121591.html>
5. <http://www.sawa.com/content/iraq-war-civilians-death-toll/220230.html>